

III. Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků za 1. pololetí 2004

V roce 2003 byla nastartována II. etapa reformy územní veřejné správy. Převážná část kompetencí na výkon státní správy v přenesené působnosti byla převedena na 205 nově vymezených obcí s rozšířenou působností, menší část na kraje a na další správní úřady. V roce 2003 byly kompetence převedené z okresních úřadů na kraje a obce finančně zabezpečeny nikoliv formou zvýšeného podílu na příslušných daňových titulech, ale dotacemi ze státního rozpočtu.

Změna rozpočtového určení daní měla být realizována v roce 2004. Do daňových příjmů krajů měly být v roce 2004 převedeny, spolu s převodem příslušných kompetencí, finanční prostředky z kapitoly Všeobecná pokladní správa, z ostatních kapitol státního rozpočtu a z rozpočtu Státního fondu dopravní infrastruktury. Podíl krajů na sdílených daních se měl v roce 2004 zvýšit z 3,1 % na 10,32 %. Poslaneckou sněmovnou byl však vládní návrh novely zákona o rozpočtovém určení daní zamítnut a kraje jsou i v roce 2004, stejně jako v roce 2003, příjemci pouze 3,1 % podílu na výnosech sdílených daní. Prostředky, které byly navrhovány pro navýšení daňových příjmů krajů prostřednictvím novely zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, kraje získávají ve formě dotací, a to z kapitoly Všeobecná pokladní správa, z rozpočtů ostatních kapitol státního rozpočtu a z rozpočtu Státního fondu dopravní infrastruktury.

Rozpočet krajů na rok 2004 je koncipován jako přebytkový, a to ve výši 1,9 mld Kč, rozpočet obcí jako schodkový, a to ve výši 8,2 mld Kč.

V souladu se zákonem č. 250/2000Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, musí být schodek uhrazen buď finančními prostředky z minulých let nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje vlastních dluhopisů. Rozhodnutí o tom, který z těchto zdrojů bude obcí použit, je v pravomoci zastupitelstev obcí.

1. Celkové výsledky hospodaření krajů a obcí

Územní samosprávné celky jsou tvořeny rozpočty krajů a rozpočty obcí.

Kraje, obce a dobrovolné svazky obcí získaly ke konci prvního pololetí do svých rozpočtů 152,5 mld Kč, což představuje plnění rozpočtu po změnách ve výši 51,3 %. Obce a dobrovolné svazky obcí (dále jen „obce“) se na celkových příjmech podílely téměř 80 %.

V roce 2004 je financování krajů zabezpečeno z 86,5 % formou dotací ze státního rozpočtu, zbývající zdroje tvoří daňové a nedaňové příjmy. U obcí jsou naopak hlavním zdrojem financování veřejných statků daňové příjmy.

Příjmy a výdaje obcí a krajů

Tabulka č.1

(v mil. Kč)

Ukazatel	Rozpočet 2004 po všech změnách	Skutečnost 1. pol. 2004	% plnění	Obce a DSO skutečnost 1. pol. 2004	Podíl obcí a DSO	Kraje skutečnost 1. pol. 2004
1	2	3	4	5	5:3	6
I. Daňové příjmy	125 100,0	62 192,4	49,7	56 536,3	90,9	5 656,1
z toho :						
Daň z příjmů fyzických osob	38 500,0	18 526,7	48,1	16 722,3	90,3	1 804,4
z toho :						
ze závislé činnosti a funkčních požitků	25 700,0	12 251,2	47,7	10 821,8	88,3	1 429,4
ze samostatné výdělečné činnosti	11 400,0	5 203,9	45,6	4 965,3	95,4	238,6
z kapitálových výnosů	1 400,0	1 061,1	75,8	924,7	87,1	136,4
Daň z příjmů právnických osob	32 500,0	16 502,9	50,8	15 105,4	91,5	1 397,5
z toho :						
daň z příjmů právnických osob	26 200,0	11 341,4	43,3	9 943,9	87,7	1 397,5
daň z příjmů právnických osob za obce	6 300,0	5 160,3	81,9	5 160,3	100,0	
daň z příjmů právnických osob za kraje		0,2		0,2	100,0	
Daň z přidané hodnoty	41 400,0	19 492,0	47,1	17 048,6	87,5	2 443,4
Daň a poplatky z vybraných činností a služeb	8 000,0	6 008,4	75,1	5 997,5	99,8	10,9
Daň z nemovitostí	4 700,0	1 658,5	35,3	1 658,5	100,0	
Ostatní daňové příjmy		3,0		3,0	100,0	
II. Nedaňové příjmy (po konsolidaci)	25 200,0	12 607,7	50,0	11 829,0	93,8	1 305,5
III. Kapitálové příjmy	10 500,0	5 358,7	51,0	5 205,4	97,1	153,3
Vlastní příjmy (po konsolidaci)	160 800,0	80 158,8	49,9	73 570,7	91,8	7 114,9
IV. Přijaté dotace (po konsolidaci)	136 653,3	72 427,0	53,0	47 769,7	66,0	45 322,5
Příjmy celkem po opravě (po konsolidaci)	297 453,3	152 480,2	51,3	121 340,3	79,6	52 437,4
I. Běžné výdaje (po konsolidaci)	224 812,2	116 858,7	52,0	91 445,3	78,3	45 981,5
II. Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	78 905,9	29 359,0	37,2	27 083,5	92,3	3 000,1
Výdaje celkem (po konsolidaci)	303 718,1	146 217,7	48,1	118 528,8	81,1	48 981,6
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	-6 264,8	6 262,5		2 811,2	44,9	3 455,8

Celkové výdaje územních samosprávných celků byly čerpány ve výši 146,2 mld Kč, tj. plnění ve výši 48,1 % rozpočtu po změnách. Obce se na celkových výdajích podílejí 81,1 %.

Kraje a obce skončily své hospodaření v prvním pololetí roku 2004 převahou příjmů nad výdaji ve výši 6,3 mld Kč. Kraje vykazují přebytek 3,5 mld Kč, obce 2,8 mld Kč.

Kraje vykazují na bankovních účtech ke konci sledovaného období částku 6,1 mld Kč, obce 46,8 mld Kč.

Hodnocení plnění příjmů a výdajů krajů a obcí za období 1. pololetí 2004 bude provedeno samostatně a k rozpočtu po změnách.

2. Příjmy a výdaje krajů

Pro rok 2004 nebyly krajům zvýšeny procentní podíly na sdílených daních (nebyla provedena novela zákona o rozpočtovém určení výnosů daní) a veškeré výdaje související s reformou územní veřejné správy, které přešly do působnosti krajů, jsou v roce 2004 financovány dotacemi ze státního rozpočtu.

Ve státním rozpočtu na rok 2004 jsou prostředky na financování krajů zahrnuty ve finančním vztahu k rozpočtům krajů, na financování běžného a investičního rozvoje územních samosprávných celků jsou prostředky vyčleněny v ukazateli Další prostředky pro územní samosprávné celky v kapitole Všeobecná pokladní správa. Výdaje na regionální školství jsou zahrnuty v kapitole MŠMT, výdaje na podporu lesního hospodářství v kapitole Ministerstva zemědělství a výdaje na zajištění funkcí regionálních knihoven v kapitole Ministerstva kultury. Opravy, údržba a investice u silnic II. a III. třídy jsou i nadále financovány Státním fondem dopravní infrastruktury.

Celkové příjmy krajů činily ke konci 1. pololetí 52,4 mld Kč. Vlastní příjmy krajů dosáhly výše 7,1 mld Kč, tj. o 1,5 mld Kč více proti předcházejícímu srovnatelnému období a představovaly 13,6 % celkových příjmů. Zbývající část příjmů tvoří dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů.

Vývoj příjmů krajů je následující:

Tabulka č.2

(v mil Kč)

Ukazatel	Skutečnost 1. pol. 2003	Rozpočet 2004	Rozpočet 2004 po změnách	Skutečnost 1. pol. 2004	plnění
1	2	3	4	5	6
I. Daňové příjmy	5 140,5	12 700,0	12 700,0	5 656,1	44,5
z toho :					
Daně z příjmů fyzických osob	1 565,6	3 900,0	3 900,0	1 804,4	46,3
Daně z příjmů právnických osob	1 348,1	3 400,0	3 400,0	1 397,5	41,1
Daň z přidané hodnoty	2 198,2	5 400,0	5 400,0	2 443,4	45,2
II. Nedaňové příjmy (po konsolidaci)	438,5	1 500,0	1 500,0	1 305,5	87,0
III. Kapitálové příjmy	53,5			153,3	
Vlastní příjmy (po konsolidaci)	5 632,5	14 200,0	14 200,0	7 114,9	50,1
IV. Přijaté dotace (po konsolidaci)	42 535,7	87 309,9	89 562,4	45 322,5	50,6
Příjmy celkem po opravě (po konsolidaci)	48 168,2	101 509,9	103 762,4	52 437,4	50,5

Vývoj vlastních příjmů krajů a jejich podílu na celkových příjmech je následující:

Tabulka č.3

(v mil. Kč)

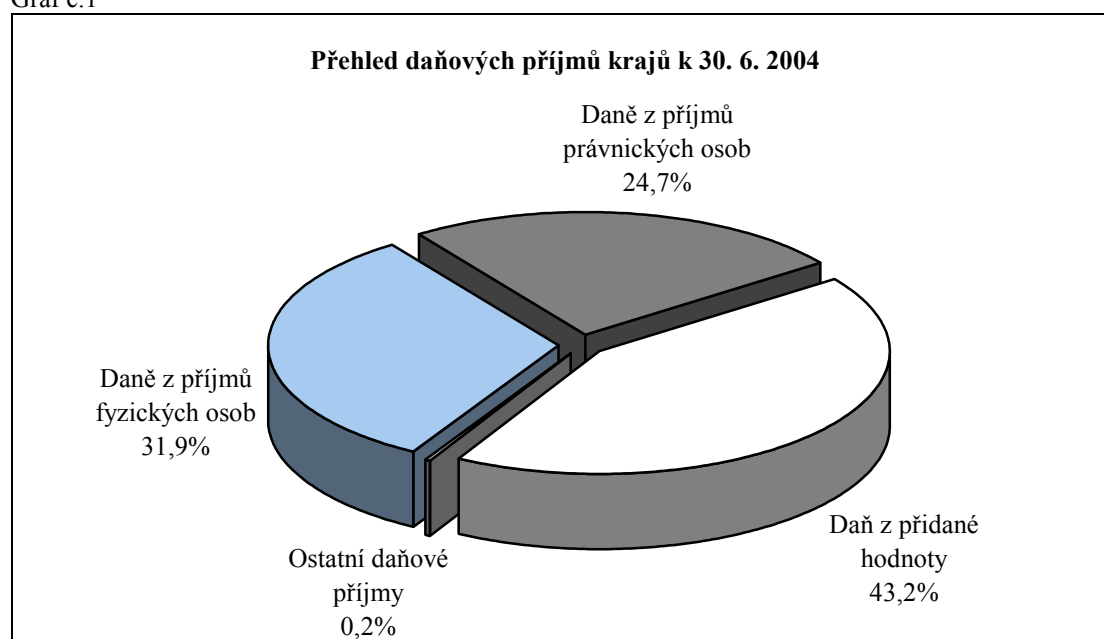
	Vlastní příjmy	Přijaté dotace	Celkové příjmy	Podíl vlastních příjmů na celkových (v %)
1.pol. 2003	5 632,5	42 535,7	48 168,2	11,7
1.pol. 2004	7 114,9	45 322,5	52 437,4	13,6

Daňové příjmy krajů vykázaly k 30. červnu 2004 objem 5,7 mld Kč, tj. plnění 44,5 %. Podíl daňových příjmů činil čtyři pětiny vlastních příjmů, což je na úrovni srovnatelného období minulého roku.

Daň z příjmů fyzických osob dosáhla ke konci sledovaného období výše 1,8 mld Kč (plnění 46,3 %), daň z příjmů právnických osob 1,4 mld Kč (plnění 41,1 %) a daň z přidané hodnoty je vykazována ve výši 2,4 mld Kč (plnění 45,2 %).

Strukturu jednotlivých druhů daňových příjmů krajů k 30. červnu 2004 znázorňuje následující graf:

Graf č.1

Zbývající vlastní příjmy krajů jsou tvořeny nedaňovými příjmy, které dosáhly v pololetí letošního roku výše 1,3 mld Kč, tj. 87,0 % rozpočtu. Proti minulému období se nedaňové příjmy se výrazně zvýšily o 0,9 mld Kč. Nejvyšší nárůst příjmů zaznamenala položka odvody příspěvkových organizací, příjmy z pronájmu majetku a ostatní nedaňové příjmy (přijaté neinvestiční dary, přijaté pojistné náhrady, přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady, platby za odebrané množství podzemní vody).

Kapitálové příjmy dosáhly výše 0,2 mld Kč, téměř veškeré příjmy tvoří příjmy z prodeje dlouhodobého majetku.

Hlavním zdrojem příjmů krajů jsou v roce 2004 stejně jako v předchozích letech **dotace ze státního rozpočtu**. Dotace krajů tvoří dotace obsažené ve finančním vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů zahrnuté v kapitole Všeobecná pokladní správa, ostatní dotace v kapitole Všeobecná pokladní správa a dotace z ostatních kapitol státního rozpočtu a ze státních fondů. Celkem byly dotace rozpočtovány na rok 2004 ve výši 89,6 mld Kč.

Kraje vykázaly ve svých příjmech ke konci prvního pololetí přijaté investiční a neinvestiční dotace ze státního rozpočtu, Národního fondu a státních fondů v celkové výši 45,3 mld Kč.

Přehled o dotacích ze státního rozpočtu a státních fondů přijatých krajskými úřady k 30. 6. 2004

Tabulka č.4

Kapitola	Celkem	(v mil. Kč)		
		z toho:		
		Neinvestiční	Investiční	Půjčky
Všeobecná pokladní správa	11 316,3	8 898,8	2 417,5	
Ostatní kapitoly SR bez NF, OSFA	33 424,7	32 503,2	921,5	
z toho:				
Ministerstvo práce a sociálních věcí	49,9	11,9	38,0	
Ministerstvo vnitra	211,6		211,6	
Ministerstvo pro místní rozvoj	112,2	112,2		
Ministerstvo průmyslu a obchodu	73,9		73,9	
Ministerstvo zemědělství	26,8	4,1	22,7	
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	32 205,4	32 201,4	4,0	
Ministerstvo kultury	188,8	160,3	28,5	
Ministerstvo zdravotnictví	547,3	5,8	541,5	
Národní fond	1,2	0,9	0,3	
Operace státních finančních aktiv	21,4	4,0	17,4	
Státní fondy	509,6	51,0	458,6	
z toho:				
Státní fond dopravní infrastruktury	491,6	38,1	453,5	
C e l k e m	45 273,2	41 457,9	3 815,3	0,0

Finanční vztah státního rozpočtu k rozpočtům krajů je rozpočtován ve výši 16,2 mld Kč a obsahuje následující dotace a příspěvky: příspěvek na výkon státní správy, příspěvek na dopravní obslužnost v drážní dopravě, příspěvek na dopravní obslužnost v autobusové dopravě, dotace na výkon zřizovatelských funkcí a činností převedených z okresních úřadů, obcí, případně resortů krajům a dotace na financování reprodukce majetku územních samosprávných celků.

Příspěvek na výkon státní správy zahrnuje prostředky na financování výkonu přenesené působnosti vyplývající z I. fáze reformy územní veřejné správy, část prostředků je určen na jednotky Sborů dobrovolných hasičů obcí, kterým kraje hradí náklady spojené se zásahy mimo jejich územní obvod a podílí se na financování jejich akceschopnosti, pořízení a na obnově požární techniky. Vzhledem k neustále rostoucí finanční náročnosti výkonu státní správy v přenesené působnosti je pro rok 2004 realizována 5 % valorizace příspěvku, celkový objem představuje 0,4 mld Kč.

Příspěvek na dopravní obslužnost v drážní dopravě je určen na částečnou úhradu prokazatelné ztráty ve veřejné drážní dopravě (mimo vlaků vyšší kategorie) vyplývající ze smlouvy o závazku veřejné služby dle zákona č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů. Příspěvek je určen na zabezpečení základní dopravní obslužnosti územního obvodu kraje, tj. přiměřené dopravy pro všechny dny v týdnu z důvodu veřejného zájmu, především do škol, do úřadů, k soudům, do zdravotnických zařízení poskytujících základní zdravotní péči a do zaměstnání včetně dopravy zpět. Příspěvek je rozpočtován na úrovni roku 2003 ve výši 2,2 mld Kč.

Příspěvek na dopravní obslužnost v autobusové dopravě je určen na částečnou úhradu prokazatelné ztráty pravidelné linkové autobusové dopravy vyplývající ze smlouvy o závazku veřejné služby dle zákona č. 111/94 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů, uzavřené mezi dopravním úřadem a dopravcem. Příspěvek je určen též na zabezpečení základní dopravní obslužnosti územního obvodu kraje. Příspěvek není určen na úhradu provozní ztráty městské hromadné dopravy. Rozpočtováný objem ve výši 2,8 mld Kč je na úrovni roku minulého.

Z celkového rozpočtovaného objemu 9,1 mld Kč na dotace na výkon zřizovatelských funkcí a činností převedených z okresních úřadů, obcí a z Ministerstva zdravotnictví krajům připadá 85 % na výkon převedených zřizovatelských funkcí z okresních úřadů a obcí a z Ministerstva zdravotnictví na kraje. V tomto objemu jsou zahrnuty prostředky pro 562 organizací převedených na kraje. Téměř polovinu představují zařízení poskytující sociální služby (např. domovy důchodců, ústavy sociální péče, poradny). Další organizace tvoří zdravotnická zařízení (např. nemocnice, zdravotnické záchranné služby, dětské domovy), kulturní zařízení (např. divadla, muzea), popř. zařízení jiného typu. Zbývajících 15 % je určeno na financování funkčních míst převedených z okresních úřadů a z Ministerstva školství a na financování tzv. ostatních činností, které okresní úřady do roku 2002 zajišťovaly z mimorozpočtových zdrojů. Uvedené činnosti v převážné míře nezajišťovaly organizace zřizované okresními úřady, ale zejména další neziskové subjekty na základě smluv. Jedná se např. o lékařské služby první pomoci, lékárenské pohotovostní služby, výkony kalmetizačních sester, odvody branců atd.

Dotační titul financování reprodukce majetku územních samosprávných celků v rozpočtovaném objemu 1,5 mld Kč není určen pouze pro kraje, ale i pro obce v daném kraji. Smyslem dotace je flexibilní řešení především havarijních situací na majetku územních samosprávných celků. O konkrétním použití prostředků na svém území rozhoduje příslušný kraj.

Celkem bylo krajům k 30. červnu uvolněno v rámci finančního vztahu v měsíčních splátkách 8,3 mld Kč, tj. 51 % schváleného rozpočtu.

Z kapitoly Všeobecná pokladní správa byly dále poskytnuty účelové neinvestiční prostředky na úhradu závazků zdravotnických zařízení bývalých okresních úřadů, na financování činnosti krajského koordinátora romských poradců, na náhradu škody způsobené chráněným živočichem na základě zákona č. 115/2000 Sb., na prostředky na nové, dodatečné a opakované volby do obecních zastupitelstev, na úhradu nákladů spojené s volbami do Evropského parlamentu, na výdaje spojené s likvidací nepoužitých léčiv, na výdaje za činnosti v oblasti zabránění, rozvoje a šíření TBC. K 30. červnu přijaly kraje ze státního rozpočtu z kapitoly Všeobecná pokladní správa prostředky ve výši 1,6 mld Kč.

Na investiční dotace ze státního rozpočtu byla vyčleněna v rozpočtu částka 3,1 mld Kč, na konci 1. pololetí kraje přijaly 1,6 mld Kč, tj. téměř 52 % rozpočtovaného objemu.

Objemově největší část však byla krajům převedena z ostatních kapitol státního rozpočtu, a to ve výši 33,4 mld Kč. Z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy činily účelové neinvestiční dotace 32,2 mld Kč a byly určeny především na přímé náklady škol (platy, odvody do fondů, výdaje na učební pomůcky a školní potřeby a výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků a služby).

Kromě toho kraje vykázaly ve svých příjmech ke konci prvního pololetí další účelové dotace z rozpočtu Ministerstva zdravotnictví ve výši 0,5 mld Kč, především na podporu regionálních zdravotnických zařízení a z rozpočtu Ministerstva kultury ve výši 0,2 mld Kč na regeneraci městských památkových rezervací, na zabezpečení regionální funkce knihoven a na rehabilitace památníků.

Na financování dopravní infrastruktury poskytl krajům **Státní fond dopravní infrastruktury** účelové dotace v celkovém objemu 0,5 mld Kč. Jednalo se především o investiční prostředky, které směřovaly na výstavbu a obnovu silniční sítě.

Celkové výdaje krajů byly ke konci prvního pololetí čerpány ve výši 49,0 mld Kč, tj. plnění 48,1 %, téměř veškeré výdaje představují neinvestiční výdaje, které ve sledovaném období činily 46,0 mld Kč. Celkové výdaje krajů byly ve srovnání se stejným obdobím minulého roku vyšší o 4,5 mld Kč.

Největší položku **neinvestičních výdajů** tvoří neinvestiční transfery příspěvkových organizací především v odvětví školství, zdravotnictví a sociální péče, které představují 44,8 % výdajů. Meziroční index dosáhl hodnoty 109,1 %. Výdaje krajů na dopravní obslužnost činily ke konci prvního pololetí 2,3 mld Kč a jsou ve srovnání se stejným obdobím minulého roku vyšší o 0,3 mld Kč. Objemově stejný nárůst vykázaly kraje na položkách neinvestiční dotace podnikatelským subjektům a neinvestiční dotace neziskovým a podobným organizacím. Výdaje na platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci se vyznačují mírným nárůstem, u položky nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy vykázaly kraje mírný pokles.

V neinvestičních výdajích se promítá čerpání výdajů na přímé náklady na vzdělání, na realizaci zdravotnických programů, na náhradu škod způsobených chráněnými živočichy, na financování činnosti krajského koordinátora, na zabránění vzniku, rozvoje a šíření TBC, na likvidaci nepoužitelných léčiv, na řešení prevence kriminality a na protiradonová opatření.

Kromě toho kraje čerpaly neinvestiční výdaje na běžný rozvoj. Jedná se o finanční prostředky poskytnuté v návaznosti na nepřijetí vládního návrhu novely zákona o rozpočtovém určení daní při projednávání návrhu zákona o státním rozpočtu v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Tyto prostředky jsou krajům poskytnuty formou dotace ve třech zálohách (dvě zálohy byly uvolněny ke konci prvního pololetí 2004) s tím, že o konkrétním určení finančních potřeb rozhodně kraj ve své kompetenci a v plné míře zodpovídá za její hospodárné využití.

Kapitálové výdaje krajů činily ke konci prvního pololetí 3,0 mld Kč, z toho tvoří investiční příspěvky příspěvkovým organizacím (1,3 mld Kč) a investiční nákupy a související výdaje (1,3 mld Kč) 87% kapitálových výdajů. Investiční nákupy a související práce, které zahrnují skutečné platby za pořízení dlouhodobého investičního majetku vykázaly kraje ke konci sledovaného období vyšší o 0,8 mld Kč než ve stejném období minulého roku. Kraje vykázaly nárůst ve výši 0,7 mld Kč rovněž na položce investiční dotace příspěvkovým organizacím.

3. Příjmy a výdaje obcí

Celkové příjmy obcí dosáhly ke konci prvního pololetí 121,3 mld Kč, což je o 6,6 mld Kč více proti srovnatelnému období předchozího roku. Obce vykazují plnění rozpočtu po změnách ve výši 62,6 %.

Základním zdrojem příjmů obcí zůstávají nadále daňové příjmy, které tvoří 46,6 % jejich celkových příjmů. Nedaňové příjmy se podílejí na celkových příjmech obcí 9,7 % a kapitálové příjmy 4,2 %. Vlastní příjmy obcí tvoří 60,6 % rozpočtů obcí.

Další objemově nejvýznamnější položkou jsou přijaté dotace ze státního rozpočtu, státních fondů a Národního fondu, které se na celkových příjmech podílejí téměř 20,5 %. Zbývající část dotací pro obce tvoří dotace od krajů a převody z vlastních fondů.

Porovnání příjmů a výdajů obcí a DSO v 1. pololetí 2003 a v 1. pololetí 2004:

Tabulka č.5

(v mil. Kč)							
Ukazatel	Obce a DSO skutečnost 1.pol. 2003	Rozpočet 2004 schválený	Rozpočet 2004 po změnách	Obce a DSO skutečnost 1.pol. 2004	% plnění	Index 06 04/03	Rozdíl 06 04-03
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Daňové příjmy	50 728,9	112 400,0	112 400,0	56 536,3	50,3	111,4	5 807,4
z toho :							
Daně z příjmů fyzických osob	14 331,8	34 600,0	34 600,0	16 722,3	48,3	116,7	2 390,5
Daně z příjmů právnických osob	14 195,0	29 100,0	29 100,0	15 105,4	51,9	106,4	910,4
Daň z přidané hodnoty	15 271,6	36 000,0	36 000,0	17 048,6	47,4	111,6	1 777,0
Daně a poplatky z vybraných činností a služeb	5 381,4	8 000,0	8 000,0	5 997,5	75,0	111,4	616,1
Daň z nemovitostí	1 546,4	4 700,0	4 700,0	1 658,5	35,3	107,2	112,1
Ostatní daňové příjmy	1,8			3,0		166,7	1,2
II. Nedaňové příjmy (po konsolidaci)	10 962,8	23 700,0	23 700,0	11 829,0	49,9	107,9	866,2
III. Kapitálové příjmy	5 139,3	10 500,0	10 500,0	5 205,4	49,6	101,3	66,1
Vlastní příjmy (po konsolidaci)	66 831,0	146 600,0	146 600,0	73 570,7	50,2	110,1	6 739,7
IV. Přijaté dotace (po konsolidaci)	47 893,2	47 424,3	47 090,9	47 769,7	101,4	99,7	-123,5
Příjmy celkem po opravě (po konsolidaci)	114 709,3	194 024,3	193 690,9	121 340,3	62,6	105,8	6 631,0

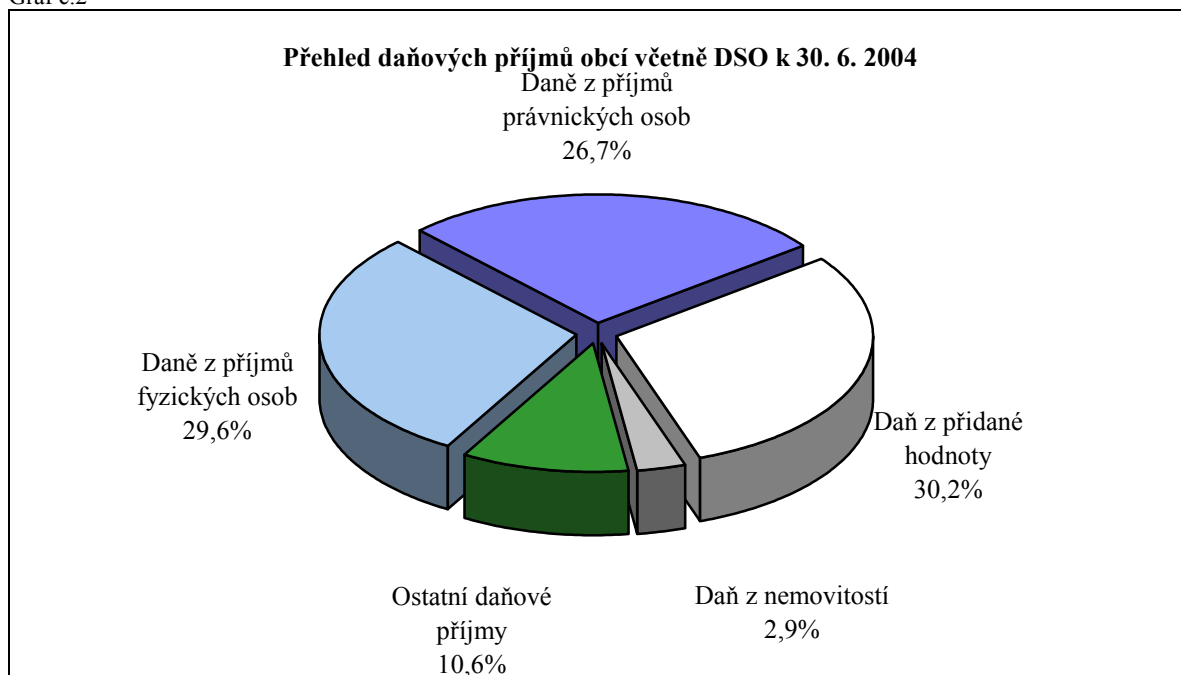
Daňové příjmy rozpočtů obcí jsou v roce 2004 naplňovány podle novely zákona o rozpočtovém určení daní č. 243/2000 Sb., ve znění pozdějších zákonů.

Daňové příjmy rozpočtů obcí v roce 2004 tvoří stejně jako v roce 2003:

- a) výnos daně z nemovitosti, příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází,
- b) podíl na 20,59% z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty
- c) podíl na 20,59% z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,
- d) podíl na 20,59% z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, s výjimkou výnosů uvedených pod písm. c),
- e) podíl na 20,59% z 60% z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob, sníženého o výnosy uvedené v písmenech c) a d),
- f) podíl na 20,59% z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenech h) a v § 3 odst. 1 písm.a),
- g) 30% z výnosu záloh na daň z příjmů fyzických osob, které mají na území obce bydliště ke dni jejich splatnosti, a výnosu daně (vyrovnání a dodatečně přiznaná nebo dodatečně vyměřená daň) z příjmů fyzických osob, které měly na území obce bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období, k němuž se daňová povinnost vztahuje, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby a s výjimkou daně (záloh na daň) z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků srážených a odváděných plátcem daně. Bydlištěm se pro tyto účely tohoto zákona rozumí místo trvalého pobytu fyzické osoby,
- h) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- i) podíl na 1,5% z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby.

Daňové příjmy obcí vykázaly k 30. červnu objem 56,5 mld Kč, tj. 50,3 % upraveného rozpočtu. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech se proti stejnému období minulého roku zvýšil o 2,4 %, v absolutním vyjádření se tyto příjmy zvýšily o 5,8 mld Kč.

Graf č.2

Daň z příjmů fyzických osob dosáhla ke konci sledovaného období výše 16,7 mld Kč, což je 48,3 % celoročního rozpočtovaného objemu.

Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků činila ke konci června 10,8 mld Kč, tj. plnění rozpočtu 48,1 %. Ve srovnání s pololetím minulého roku se výnos daně zvýšil o 1,3 mld Kč. Příznivý vývoj souvisí s růstem mezd a platů.

Daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti je vykazována v účetnictví obcí v objemu 5,0 mld Kč, tj. plnění 45,6 %. Ve srovnání se stejným obdobím se výnos daně zvýšil o 0,8 mld Kč.

Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů zahrnuje daně z úroků, dividend a jiných kapitálových výnosů a daně z jiných příjmů vybírané srážkou podle zvláštní sazby, nelze-li je oddělit od inkasa daně z kapitálových výnosů. V prvním pololetí získaly obce příjmy z této daně 0,9 mld Kč, což je o 0,3 mld Kč více proti předchozímu období.

Daň z příjmů právnických osob byla zaúčtována u obcí v objemu 15,1 mld Kč, což je ve srovnání s pololetím minulého roku o 0,9 mld Kč více a představuje plnění rozpočtu na 51,9 %. Výnos daně z příjmů právnických osob za obce, kde poplatníkem je obec, činí ve sledovaném období 5,2 mld Kč. Jedná se o podnikatelské aktivity obcí, kdy obce jsou plátcí daně, daň neodvádějí, pouze ji promítají ve svém účetnictví.

Daň z přidané hodnoty, která je další sdílenou daní obcí a státního rozpočtu činila u obcí 17,0 mld Kč a byla o 1,8 mld Kč vyšší proti prvnímu pololetí minulého roku. Nárůst daně je důsledkem přijetím dvou novel zákona o dani z přidané hodnoty, které zohledňují vstup České republiky do Evropské unie a jsou součástí vládou schválené Koncepce reformy veřejných rozpočtů.

Výnos **daně z nemovitostí** je o 0,1 mld Kč vyšší než ve srovnatelném období minulého roku. Obce zaúčtovaly do svých příjmů 1,7 mld Kč. Rychlejší plnění této příjmové položky (plnění rozpočtu na 35,3 %) se jako každoročně očekává v průběhu třetího čtvrtletí, kdy budou zpracována všechna daňová přiznání.

Součástí daňových příjmů jsou **správní poplatky**, které zahrnují poplatky stanovené zákonem o správních poplatcích za správní úkony a správní řízení, jehož výsledkem jsou vydaná povolení, rozhodnutí apod. Na poplatcích bylo vybráno 1,3 mld Kč, tj. o 0,1 mld Kč více než v předchozím roce.

Do daňových příjmů jsou zahrnuty i **poplatky a odvody v oblasti životního prostředí**, které představují povinnou platbu za využívání životního prostředí, jako např. poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, poplatky za znečišťování ovzduší, poplatky za uložení odpadů, poplatek za likvidaci komunálního odpadu, odvody za odnětí půdy ze zemědělskému půdnímu fondu a poplatky za odnětí pozemků plnění funkcí lesa. Plnění ve výši 3,0 mld Kč představuje zvýšení příjmů o 0,2 mld Kč proti srovnatelnému období minulého roku.

Položka **místní poplatky z vybraných činností a služeb** zahrnuje především místní poplatky ukládané za účelem zdanění (často i regulace) určité aktivity či vyjadřující určité místní specifikum. Jedná se např. o poplatky ze psů, za lázeňský a rekreační pobyt, za užívání veřejného prostranství, ze vstupného, z ubytovací kapacity, poplatek za povolení k vjezdu do vybraných míst, poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj a poplatek za zhodnocení stavebního pozemku. Plnění ve výši 1,2 mld Kč znamená o 0,1 mld Kč vyšší plnění těchto příjmů s pololetím roku minulého.

Do nově zavedené položky **ostatní odvody z vybraných činností a služeb** byly zahrnuty odvody části výtěžku z provozování loterií a jiných podobných her na veřejně prospěšné účely. Na odvodech bylo vybráno 0,5 mld Kč.

Nedaňové příjmy dosáhly ke konci června výše 11,8 mld Kč a proti srovnatelnému období minulého roku se zvýšily o 0,9 mld Kč.

Objemově nejvýznamnější položkou jsou příjmy z pronájmu majetku, která dosáhla výše 4,0 mld Kč a zůstala na úrovni minulého roku. Jedná se zejména o příjmy z nájemného samotných pozemků, z nájemného budov a jejich částí a příjmy z pronájmu movitých věcí.

Položka příjmy z vlastní činnosti se proti roku minulému nezměnila a příjmy dosáhly výše 2,6 mld Kč. Tato položka zahrnuje příjmy spojené s poskytováním veřejných služeb, za které je inkasován určitý poplatek (např. příjmy za úhrady příspěvku rodičů na částečnou úhradu neinvestičních nákladů při pobytu dětí v jeslích, mateřských školách, uměleckých školách, školních družinách, klubech, za odvoz komunálních odpadů zpoplatňovaných na základě smluvního vztahu s majiteli nemovitostí, příjmy inkasované za poskytování informací podle zákona č. 106/99 Sb., o svobodném přístupu k informacím). Položka zahrnuje i příjmy za úplatné využití komunikací a příjmy za vstup na cizí pozemky.

Na příjmech z úroků bylo inkasováno 1,4 mld Kč, což představuje vyšší plnění proti předchozímu období o 0,2 mld Kč. Vývoj této položky je spojen s kapitálovými příjmy, zejména s finančními operacemi obcí na kapitálovém trhu.

Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy dosáhly ke konci prvního pololetí výše 1,6 mld Kč a zůstává na úrovni minulého období. Položka zahrnuje např. veškeré příjmy z prodeje neinvestičního majetku, přijaté neinvestiční dary, přijaté pojistné náhrady a přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady.

Podíl **kapitálových příjmů** na celkových příjmech činí v prvním pololetí 4,3 %. Kapitálové příjmy dosáhly výše 5,2 mld Kč a proti pololetí předchozího roku se zvýšily o 0,1 mld Kč. Více než čtyři pětiny takto získaných příjmů činily příjmy z prodeje dlouhodobého majetku.

Vlastní příjmy obcí se na celkových příjmech podílejí 60,6 %, což je o 2,5 % více proti prvnímu pololetí 2003. Zbývající část příjmů obcí tvoří přijaté dotace ze státního rozpočtu, dotace ze státních fondů, dotace od krajů, dotace z Národního fondu a převody z vlastních fondů.

Obce ve svých příjmech vykázaly **dotace ze státního rozpočtu a Národního fondu** ve výši 21,8 mld Kč a **ze státních fondů** ve výši 3,1 mld Kč. Kromě toho obce zapojily prostředky z vlastních zdrojů ve výši 3,9 mld Kč. Podíl přijatých dotací na celkových příjmech činil v hodnoceném období 20,5 %.

Vztah státního rozpočtu k rozpočtům obcí pro rok 2004 je definován finančním vztahem státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích, příspěvkem na výkon státní správy obcím s rozšířenou působností, ostatními dotacemi z kapitoly Všeobecná pokladní správa a dotacemi z ostatních kapitol ústředních orgánů státního rozpočtu.

Soubor dotací ze státního rozpočtu zahrnutý ve vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí je určen na částečnou úhradu neinvestičních výdajů ve školství, zdravotnictví, ústavech sociální péče, domovech důchodců a to pouze pro příspěvkové organizace, případně organizační složky zřizované obcemi. Dalšími dotacemi jsou dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím a ostatní činnosti v oblasti sociálních služeb, příspěvek na výkon státní správy v přenesené působnosti obcí a dotace na dávky sociální péče.

Pro výpočet dotace v zařízeních sociální péče (domovy důchodců, ústavy sociální péče), vybraných zdravotnických zařízení (dětské domovy, kojenecké ústavy) a do oblasti školství (základní a mateřské školy, včetně škol speciálních), byly použity propočtové ukazatele. Pomocí těchto ukazatelů jsou pak stanoveny absolutní částky dotace obcím do jednotlivých krajů.

Příspěvek na výkon státní správy obcím s rozšířenou působností je určen na částečnou úhradu osobních a věcných výdajů spojených s výkonem státní správy. Do objemu příspěvku na rok 2004 byl promítnut i vliv usnesení vlády č. 1247/2002 (jedná se o dobilancování převodů v rámci II. etapy reformy veřejné správy). Pro rok 2004 byla do příspěvku zapracována 5 % valorizace.

Celkem bylo obcím k 30. červnu uvolněno v rámci finančního vztahu v měsíčních splátkách 13,0 mld Kč, tj. téměř 53 % schváleného rozpočtu.

Dalšími dotacemi ze státního rozpočtu jsou dotace investičního i neinvestičního charakteru, které jsou obcím uvolňovány v průběhu roku. Z kapitoly Všeobecná pokladní správa byly obcím uvolněny dotace na úhradu výdajů na poštovné obcím s rozšířenou působností, na úhradu nákladů na volby do Evropského parlamentu, na nové, opakované a dodatečné volby do obecních zastupitelstev, na integraci romské komunity, na zabezpečení provozu ochranných systémů podzemních staveb (pro Magistrát hl. m. Prahy), na nákup správní budovy Tatra Kopřivnice, na průmyslovou zónu Kolín-Ovčáry a na dopravní stavby v souvislosti s mistrovstvím světa v hokeji. Dále byly obcím poskytnuty účelové prostředky na realizaci programu výstavba a obnova budov a staveb škol a školských zařízení. Celkem obce přijaly do svých pokladen účelové finanční prostředky z rozpočtu kapitoly Všeobecná pokladní správa ve výši 1,7 mld Kč.

Z kapitoly státního rozpočtu Operace státních finančních aktiv byly převedeny obcím finanční prostředky ve výši 0,1 mld Kč. Prostředky byly směřovány na dokončení sportovního centra Strahov, na zabezpečení výkonu státní správy v Českém Krumlově a Rokycanech, na refundaci výdajů za energie a služby v budovách bývalých okresních úřadů, na nájemné za kontaktní místa státní sociální podpory a na opravu místních komunikací v souvislosti s odstraňováním povodňových škod.

Dalšími dotacemi, které plynou do obecních pokladen, jsou dotace poskytované přímo z rozpočtu jednotlivých kapitol státního rozpočtu. Prostřednictvím těchto dotací se realizují významné programy, které nemalou měrou přispívají k rozvoji municipální infrastruktury.

Obce přijaly ke konci prvního pololetí účelové prostředky z rozpočtu Ministerstva pro místní rozvoj ve výši 0,7 mld Kč především v rámci programu Výstavba nájemních bytů a technické infrastruktury ve vlastnictví obcí a programu Poskytování dotací do povodňových fondů obcí na opravy bytového fondu poškozeného povodněmi v roce 2002. Z rozpočtu Ministerstva zemědělství byly obcím uvolněny finanční prostředky ve výši 0,5 mld Kč především na výstavbu a technickou obnovu vodovodů a úpraven vod, na náklady na činnost odborného lesního hospodáře podle §37 lesního zákona a na státní pomoc při obnově území postiženého povodní v roce 2002, z rozpočtu Ministerstva kultury ve výši 0,2 mld Kč na zajištění regionálních funkcí veřejných knihoven a na program Regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, z rozpočtu Ministerstva práce a sociálních věcí byly poskytnuty finanční prostředky na aktivní politiku zaměstnanosti

Největší objem prostředků poskytlo obcím prostřednictvím krajů Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zejména jako přímé náklady na vzdělávání (platy, odvody do fondů, výdaje na učební pomůcky a školní potřeby a výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků a na služby), a to v celkové výši 4,0 mld Kč.

Z rozpočtů ústředních orgánů státní správy obce celkem přijaly finanční prostředky v celkové výši 6,2 mld Kč.

Přehled o dotacích a půjčkách ze SR a státních fondů přijatých obcemi a DSO
k 30.6.2004

Tabulka č.6

(v mil. Kč)

Kapitola	Celkem	z toho:		
		Neinvestiční	Investiční	Půjčky
Všeobecná pokladní správa	14 921,6	13 665,1	1 256,5	
Ostatní kapitoly SR bez NF, OSFA	6 250,0	5 178,3	1 069,9	1,8
z toho:				
Ministerstvo práce a sociálních věcí	237,1	234,5	2,6	
Ministerstvo vnitra	34,1	2,0	32,1	
Ministerstvo životního prostředí	94,9	0,1	94,8	
Ministerstvo pro místní rozvoj	716,8	279,3	436,4	1,1
Ministerstvo průmyslu a obchodu	54,3	2,2	52,1	
Ministerstvo zemědělství	465,7	82,5	382,5	0,7
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	4 448,4	4 441,0	7,4	
Ministerstvo kultury	188,6	134,6	54,0	
Ministerstvo zdravotnictví	8,0		8,0	
Národní fond	539,6	37,0	502,6	
Operace státních finančních aktiv	94,3	25,4	68,9	
Státní fondy	3 366,9	231,7	2 865,1	270,2
z toho:				
Státní fond životního prostředí	1 433,0	97,5	1 143,1	192,4
Státní fond dopravní infrastruktury	50,6	4,8	45,8	
Státní fond rozvoje bydlení	1 883,0	129,3	1 675,9	77,8
C e l k e m	25 172,4	19 137,5	5 763,0	271,9

Další zdroj příjmů některých obcí představují transfery ze **státních fondů**. **Státní fond životního prostředí** poskytl obcím během prvního pololetí dotace a půjčky ve výši cca 1,4 mld Kč, které obce použily na ochranu vod a ovzduší, především se jednalo o realizaci opatření k ochraně zdrojů pitné vody, rozšíření obecních čistíren odpadních vod, rozšíření kanalizačních systémů, výstavbu veřejných částí přípojek a STL plynovodů. Část dotací a půjček směřoval i na investice spojené s ukládáním odpadu a na alternativní zdroje energie. Obce se staly i příjemci dotací z rozpočtů dalších státních fondů. Ze **Státního fondu rozvoje bydlení** byly obcím poskytnuty účelové dotace na výstavbu obecních nájemních bytů, na výstavbu nájemních bytů v obcích pro nízkopříjmové skupiny obyvatel, na výstavbu bytů v domech s pečovatelskou službou, na opravu bytového fondu poškozeného povodní v roce 2002 a půjčky na nízkoúročené úvěry obcím na opravy a modernizace bytového fondu v celkové výši cca 1,9 mld Kč. Ze **Státního fondu dopravní infrastruktury** obdržely obce účelové prostředky na výstavbu a obnovu silniční sítě statutárních měst a ze **Státního fondu kinematografie** na technický rozvoj a modernizaci kin.

V průběhu 1. pololetí 2004 přijaly obce do svých rozpočtů dotace z **Národního fondu** ve výši cca 0,5 mld Kč. Tyto prostředky směřovaly na obnovu památkových objektů, čističky odpadních vod, na komunikace, na rozvojové studie regionu, na budování cykloturistických tras apod.

Celkové výdaje obcí dosáhly ke konci prvního pololetí výše 118,5 mld Kč, tj. plnění ve výši 58,7 %.

Porovnání celkových výdajů obcí a DSO v 1. pololetí 2003 a v 1. pololetí 2004:

Tabulka č.7

		(v mil. Kč)					
Ukazatel	Skutečnost 1.pol. 2003	Rozpočet 2004 schválený	Rozpočet 2004 po změnách	Skutečnost 1.pol. 2004	% plnění	Index 06 04/03	Rozdíl 06 04-03
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Běžné výdaje (po konsolidaci)	85 990,7	131 200,0	130 484,2	91 445,3	70,1	106,3	5 454,6
II. Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	22 796,4	70 980,0	71 362,4	27 083,5	38,0	118,8	4 287,1
Výdaje celkem (po konsolidaci)	108 787,1	202 180,0	201 846,6	118 528,8	58,7	109,0	9 741,7
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	5 922,2	-8 155,7	-8 155,7	2 811,5		47,5	-3 110,7

Běžné výdaje obcí tvoří 77,1 % celkových výdajů obcí. K 30. červnu běžné výdaje dosáhly objemu téměř 91,4 mld Kč a představují nárůst proti stejnému období minulého roku o 5,5 mld Kč. Ve srovnání s vývojem v minulém období dochází ke snížení meziročního nárůstu běžných výdajů zhruba o 10,0 mld Kč.

Největší položkou, která tvořila více než třetinu běžných výdajů, tj. 33,8 mld Kč, byla položka neinvestiční příspěvky příspěvkovým organizacím, a to především v odvětví školství. Jedná se o čerpání výdajů v souvislosti s úhradou přímých nákladů na vzdělávání.

Druhou největší položkou, která tvořila téměř pětinu běžných výdajů (17,9 mld Kč) nezbytných pro chod obcí a jejich organizací, byl nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatních nákupů. V porovnání se stejným obdobím minulého roku je patrné, že dochází k mírnému nárůstu čerpání finančních prostředků pro tyto účely.

Součástí běžných výdajů jsou i neinvestiční transfery obyvatelstvu, zejména sociální dávky, které v prvním pololetí dosáhly u obcí částky 7,8 mld Kč (ve stejném období minulého roku 7,5 mld Kč). V čerpání sociálních dávek vyplácených obcemi ke konci prvního pololetí dochází k nárůstu o 0,3 mld Kč, ve druhém pololetí se očekává další nárůst. Sociální dávky jsou plně hrazeny ze státního rozpočtu.

Jedním ze zdrojů čerpání běžných výdajů obcí byla dotace v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k obcím, její součástí byly dotace na dávky sociální péče, příspěvek na výkon státní správy a příspěvek na financování provozních výdajů základních a mateřských škol a speciálních základních a mateřských škol. Kromě těchto titulů byly v ní rovněž zahrnuty dotace na financování provozních výdajů domovů důchodců a ústavů sociální péče a vybraných zdravotnických zařízení, která nejsou napojena na soustavu zdravotních pojišťoven.

Dalším zdrojem financování běžných výdajů byly neinvestiční dotace poskytnuté ze státního rozpočtu a ze státních fondů.

V položce běžné výdaje se promítly zejména výdaje na úhradu přímých nákladů na vzdělávání, na strategii prevence kriminality, na aktivní politiku zaměstnanosti a na regeneraci městských památkových rezervací spojené s přípravou a konáním voleb do Evropského parlamentu. Kromě toho obce čerpaly běžné výdaje na realizaci programů v oblasti památkové péče, projektů financovaných z prostředků Národního fondu, z rozpočtů státních fondů, především pro oblast ochrany životního prostředí a opravy bytového fondu v důsledku povodně v roce 2002.

Kapitálové výdaje obcí se podílely na celkových výdajích 22,9 %, což představuje zvýšení o 1,9 % ve srovnání se stejným obdobím minulého roku (v absolutním vyjádření se jedná o nárůst o 4,3 mld Kč). Úhrnný objem kapitálových výdajů obcí dosáhl ve sledovaném období částky 27,1 mld Kč.

Zdrojem financování kapitálových výdajů byly i dotace ze státního rozpočtu a z rozpočtů státních fondů. Jedná se zejména o dotace poskytnuté na výstavbu a technickou obnovu školských a zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče, na výstavbu nájemních bytů, na akce související s ochranou životního prostředí, na budování infrastruktury a na výstavbu a obnovu silniční sítě. Zdrojem růstu kapitálových výdajů obcí jsou rovněž dotace poskytnuté obcím z Národního fondu, a to na řadu projektů v oblasti životního prostředí a zemědělství.

Většinu kapitálových výdajů financovaly obce ze svých zdrojů, z těchto prostředků realizovaly investiční akce související především s jejich infrastrukturou.

4. Zadluženost obcí

Obce vykázaly ke konci prvního pololetí 2004 celkový dluh ve výši 70,7 mld Kč a proti skutečnosti roku 2003 se jedná o nárůst ve výši 0,3 mld Kč, který se celý promítl u čtyřech velkých měst České republiky – hlavní město Praha, Plzeň, Brno a Ostrava (dále jen „statutární města“), ostatní obce vykázaly stagnaci.

Souhrnné údaje o zadluženosti obcí ČR

Tabulka č.8

Ukazatel	(v mld Kč)											
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	k 30.6. 2004
úvěry	2,5	4,9	8,7	11,6	13,5	18,0	17,6	18,4	22,6	27,3	35,2	35,8
komunální obligace		7,6	8,5	11,9	13,2	11,9	10,9	10,1	13,3	15,9	21,7	22,4
přijaté finanční výpomoci a ostatní dluhy	0,9	1,8	3,1	4,8	7,7	9,1	11,5	12,5	12,4	12,6	13,5	12,5
Celkem	3,4	14,3	20,3	28,3	34,4	39,0	40,0	41,0	48,3	55,8	70,4	70,7

V celkovém objemu zadluženosti obcí jsou zahrnuty bankovní úvěry od peněžních ústavů, výnosy emitovaných komunálních dluhopisů a návratné finanční výpomoci a půjčky ze státního rozpočtu a ze státních fondů (Státní fond životního prostředí, Státní fond rozvoje bydlení).

Obce včetně statutárních měst vykázaly, že v průběhu prvního pololetí roku 2004 přijaly půjčky ve výši cca 3,2 mld Kč (to je o 1,5 mld Kč méně než ve stejném období minulého roku) a současně uhradily splátky ve výši 2,9 mld Kč (to je o 0,4 mld Kč více než ke konci prvního pololetí 2003). To znamená, že saldo půjček za sledované období činilo 0,3 mld Kč (to je o 1,9 mld méně než ke konci června roku 2004). Obce si opět více půjčovaly než splácely, ale vykázaly výrazně vyšší splátky než v minulých obdobích.

Úvěry, které obce přijaly od peněžních ústavů, byly tak jako v minulých letech i nadále směřovány především na akce související s ochranou životního prostředí a na rozvoj infrastruktury. V průběhu prvního pololetí 2004 došlo k mírnému poklesu přijatých návratných finančních výpomocí, nárůst na položce komunálních obligací je způsoben zaúčtováním kursových rozdílů a je vykázán pouze u měst, která v minulém období emitovala komunální obligace.

Údaje o zadluženosti obcí ČR bez statutárních měst jsou následující:

Tabulka č.9

Ukazatel	(v mld Kč)										
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	k 30.6. 2004
úvěry	3,8	6,3	9,9	12,7	14,4	12,9	13,4	14,3	16,5	18,4	18,6
komunální obligace	0,3	0,9	1,6	1,6	1,4	0,9	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
přijaté finanční výpomoci a ostatní dluhy	1,4	2,7	4,2	6,5	7,6	9,8	10,2	9,8	9,7	9,6	9,4
Celkem	5,5	9,9	15,7	20,8	23,4	23,6	24,1	24,1	26,2	28,0	28,0

Statutární města vykázala ke konci prvního pololetí 2004 nárůst zadluženosti ve výši 0,3 mld Kč. Z toho města vykázala mírný nárůst u položky přijaté úvěry a současně mírný pokles u položky přijatých finančních výpomocí. Největší podíl na nárůstu zadluženosti vykázalo hlavní město Praha. Vývoj zadluženosti statutárních měst je uveden v následující tabulce.

Údaje o zadluženosti statutárních měst:

Tabulka č.10

Ukazatel	(v mld Kč)										
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	k 30.6. 2004
úvěry	1,1	2,4	1,7	0,8	3,6	4,7	5,0	8,3	10,8	16,8	17,2
komunální obligace	7,3	7,6	10,3	11,6	10,5	10,0	9,6	13,3	15,9	21,7	22,4
přijaté finanční výpomoci a ostatní dluhy	0,4	0,4	0,6	1,2	1,5	1,7	2,3	2,6	2,9	3,9	3,1
Celkem	8,8	10,4	12,6	13,6	15,6	16,4	16,9	24,2	29,6	42,4	42,7

V souvislosti se vzrůstající zadlužeností obcí uložila vláda ministroví financí usnesením č. 801 ze dne 6. srpna 2003 připravit ve spolupráci s 1. místopředsedou vlády a ministrem vnitra legislativní návrhy, kterými by se stanovila pravidla pro přijímání úvěrů územními samosprávnými celky.

Po vyhodnocení všech dosavadních opatření k regulaci zadluženosti obcí, zejména pozitivních zkušeností z opatření přijatých podle usnesení vlády č.707/1997, připravilo Ministerstvo financí další náměty, které projednalo s Ministerstvem vnitra, kraji a Svazem měst a obcí.

Z jednání vyplynul závěr, že v současné době nejsou k přijetí regulačních opatření nutné další zákonné úpravy. Zákon o přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků je zaměřen nejen na nakládání a hospodaření s majetkem ve vlastnictví územního samosprávného celku, dodržování předpisů pro finanční hospodaření obcí a krajů, zadávání a realizaci veřejných zakázek, ale také na pohledávky a závazky územního samosprávného celku, na závazky, za něž převzal územní samosprávný celek záruky a na zástavy majetku územního samosprávného celku ve prospěch třetích osob.

Obsahem přezkoumání bude také posouzení účelnosti a hospodárnosti přezkoumávaných operací. Důležitou změnou je také to, že povinnou náležitostí závěru zprávy o výsledku přezkoumání musí být rovněž upozornění na případná rizika, která mohou mít negativní dopad na hospodaření územního celku v budoucnosti.

K regulaci zadlužování obcí a krajů vláda schválila usnesením č. 346/2004 regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby. V souladu s tímto usnesením provedlo Ministerstvo financí z údajů, které jsou obce a kraje povinny předkládat pro vypracování návrhu státního rozpočtu a státního závěrečného účtu, propočty ukazatele dluhové služby. Počet obcí, které překročily za rok 2003 limit stanovený nad 30%, činil 211, kraje tento ukazatel nepřekročily. Dopisem ministra financí byly obce upozorněny na zjištěnou skutečnost, současně byly požádány o sdělení o přijatých opatřeních vedoucích ke snížení tohoto ukazatele.

Ministerstvo financí v následujícím období vyhodnotí vyžádané podklady a zváží všechny skutečnosti, které vedly k překročení dané hranice. Přitom bude brána do úvahy např. celková zadluženost obce, celková zadluženost obce v přepočtu na 1 obyvatele, daňová výtěžnost vztažená na 1 obyvatele obce, celková finanční situace obce, trend zadluženosti v minulých letech a velikost obce. Ministerstvo financí současně provede příslušné propočty za období prvního pololetí 2004.

Po celkovém vyhodnocení bude vláda informována o zjištěných skutečnostech včetně návrhů na řešení daného stavu. Je pravděpodobné, že nastartování regulace zadluženosti obcí vedly obce k posouzení rizik a k obezřetnějšímu rozhodování o přijímání dalších úvěrů.